

Kolson Vajthed

PODZEMNA ŽELEZNICA

Prevela
Dijana Radinović

■ Laguna ■

Naslov originala

Colson Whitehead

THE UNDERGROUND RAILROAD

Copyright © 2016 by Colson Whitehead

Džuli

Translation copyright © 2017 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

FSC

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Sadržaj

Adžari	9
Džordžija	17
Ridžvej	77
Južna Karolina	89
Stivens	137
Severna Karolina	145
Etel	193
Tenesi	201
Cezar	233
Indijana	241
Mejbel	295
Sever	303
<i>Izrazi zahvalnosti</i>	<i>313</i>
<i>O autoru</i>	<i>315</i>

Adžari

KAD JE CEZAR prvi put predložio Kori da pobegnu na sever, ona je odbila.

To je iz nje progovorila baba. Korina baba nikad pre nije bila videla okean do jednog vedrog popodneva u luci u Uidi i voda ju je zaslepila posle vremena provedenog u tamnicama utvrde. Držali su ih u tamnici dok brodovi ne stignu. Daho-mejski otimači najpre su pohvatali muškarce, pa se za sledećeg meseca vratili u njeno selo po ženu i decu i u lancima ih, dvoje po dvoje, oterali do mora. Dok je zurila u mračni ulaz, Adžari je mislila da će se dole u tmimi ponovo sastati sa ocem. Preživeli iz njenog sela kazali su joj da su ga trgovci robljem za vreme dugog marša, kad su videli da ne može da prati korak sa ostalima, zatukli i ostavili njegov leš kraj puta. Majka joj je umrla mnogo godina pre toga.

Korina baba je na putu do tvrđave bila prodana nekoliko puta, prelazila je iz ruke u ruku trgovaca robljem, trampljena za kauri školjke i staklene perle. Teško je reći koliko su za nju platili u Uidi pošto su ih prodali angro, osamdeset osam duša za šezdeset sanduka ruma i baruta, za koliko su se pogodili posle uobičajenog cenkanja na pidžinu. Muškarci u punoj snazi i žene rotkinje plaćani su više od dece i mladih, te je teško bilo izračunati koliko je ko ponaosob vredeo.

Dadilja je isplovila iz Liverpula i prethodno je stala na dva mesta na Zlatnoj Obali. Kapetan je raspodelio kupovinu

kako se ne bi našao s tovarom iste kulture i čudi. Ko zna kakvu bi pobunu mogli da skuvaju njegovi zarobljenici ako govore istim jezikom. To je bila poslednja luka u koju je pristao pre nego što će zaploviti preko Atlantika. Žutokosi mornari čamcem su prebacili Adžari do broda sve pevušeci. Koža im je bila bela kao kost.

Kužan vazduh u skladištu, mrak skučenosti i vrisci okovanih urotili su se da oteraju Adžari u ludilo. Zbog njenih mladih godina posada nije odmah na njoj zadovoljavala svoje nagone, no naposljetku su je neki okoreliji mornari izvukli iz skladišta nakon šest nedelja plovidbe. Na putu za Ameriku, u dva navrata je pokušala da se ubije; prvi put je probala da se izgladni, a drugi put da se udavi. Mornari su je, dobro upoznati sa spletkama i sklonostima robova, oba puta osujetili. Adžari nije stigla ni do razme kad je htela da se baci u more. Jadan izgled i nedotupavan osmeh, dobro znani od hiljada robova pre nje, odali su njene namere. Okovana od glave do pete, od glave do pete, u patnji koja se umnogostručavala.

Iako su na javnoj prodaji u Uidi pokušali da ostanu zajedno, ostatak Adžarine porodice ipak su kupili portugalski trgovci sa fregate *Vivilja*, koju su sledeći put videli posle četiri meseca kako pluta na deset milja od Bermuda. Kuga je pokosila sve na brodu. Vlasti su zapalile brod i gledale ga kako pršti i tone. Korina baba nije znala ništa o sudbini te fregate. Do kraja života zamišljala je svoje rođake kako rade za dobre i velikodušne gazde na severu, kako se bave nekim lakšim poslovima nego što je njen, tkanjem ili pređenjem, ničim na polju. U njenim pričama, Isej i Sidu i ostali uspeli su nekako da se otkupe iz lanaca, pa su kao slobodni ljudi živeli u gradu Pensilvaniji, mestu o kome su dva belca jednom razgovarala. Te su maštarije pružale Adžari utehu kad bi joj breme postalo toliko da je skrha u paramparčad.

Korinu babu su sledeći put prodali posle mesec dana provedenih u lazaretu na Salivanovom ostrvu, pošto su lekari potvrdili da ni ona ni ostatak tovara sa *Dadilje* ne boluju ni od jedne bolesti. Još jedan uzbudljiv dan na tržnici robova. Velika javna nadmetanja privlačila su šarolik svet. Trgovci i dobavljači sa cele obale sticali su se u Čarlstonu, proveravali robu zagledajući joj oči, zglobove i kičmu iz straha da nema veneričnu ili kakvu drugu bolest. Posmatrači su jeli sveže ostrige i vruć kukuruz dok su licitatori vikali iz sveg glasa. Robovi su stajali goli na podijumu. Vodilo se žestoko nadmetanje za grupu Ašantija za priplod, pošto su ti Afrikanci bili na glasu po marljivosti i muskulaturi, a predradnik jednog kamenoloma kupio je grupu crnčadi za smešno male pare. Korina baba je među svetom što je zijao videla nekog dečaćića kako jede kamene bombone i čudila se šta on to trpa u usta.

U smiraj dana jedan posrednik ju je kupio za dvesta dvadeset šest dolara. Dobila bi ona i više da te sezone nije bila navala devojčica. Posredniku je odelo bilo sašiveno od najbeljeg platna koje je Adžari ikad videla. Sa prstiju mu je sevalo prstenje sa obojenim kamenjem. Kad joj je uštinuo dojke da vidi je li se zadevojčila, metal joj je bio hladan na koži. Žigosali su je, ni prvi ni poslednji put, pa je lancima vezali za ostatak nabavljene robe. Povorka okovanih robova iste je noći pošla na dugi marš na jug, teturajući se za trgovčevim lakim jednopregom. *Dadilja* je dotle već isplovila natrag za Liverpool, puna šećera i duvana. U potpalublju je bilo manje vriske.

Čovek bi pomislio da je Korina baba bila ukleta, toliko su je puta u narednih nekoliko godina prodavali, preprodavali i trampili. Vlasnici su joj neverovatno često doživljavali propast. Njenog prvog gazdu prevario je čovek koji je prodavao nekakvu napravu što je čistila pamuk dvaput brže

od Vitnijeovog stroja. Nacrta su bili uverljivi, no na kraju je Adžari bila tek imovina likvidirana po nalogu suda. Prodata je na brzinu, za dvesta osamnaest dolara, a cena joj je pala zbog stanja na lokalnom tržištu. Drugi gazda skončao je od vodene bolesti, posle čega je njegova udovica dala imanje na prodaju kako bi se vratila u rodnu Evropu, gde je čisto. Adžari je tri meseca bila u vlasništvu jednog Velšanina koji je naposljetku izgubio nju, još tri roba i dva krmka u partiji vista. I tako redom.

Cena joj je varirala. Kad te toliko puta prodaju, svet te uči da obraćaš pažnju. Naučila je da se brzo prilagodi na novoj plantaži, da razluči krotitelje crnaca od pukih okrutnika, dangube od marljivaca, potkazivače od onih koji čuvaju tajnu. Razlikovala je gazde i gazdarice po stepenu zla, plantaže po bogatstvu i ambicijama. Neki su plantažeri želeli tek skroman život, no bilo je i ljudi koji su hteli da osvoje ceo svet kao da je to samo pitanje veličine zemlje. Dvesta četrdeset osam, dvesta šezdeset, dvesta sedamdeset. Kud god da je otišla, našla bi se među šećernom trskom i indigom, izuzev jedne nedelje kad je motala lišće duvana pre nego što su je opet prodali. Neki trgovac je pozvao plantažu duvana i tražio robove za rasplod, po mogućstvu sa svim zubima i krotke naravi. Adžari je tad već bila žena. I tako je otišla.

Znala je da beli naučnici zaviruju u sve da shvate kako šta radi. Da prate kretanje zvezda preko neba, odnos humora u krvi. Koja je odgovarajuća temperatura za zdrav rod pamuka. Adžari je stvorila nauku od svog crnog tela i sakupljala zapažanja. Svaka stvar ima određenu vrednost, a kako se ta vrednost menja, menja se i sve ostalo. Puknuti vrg vredeo je manje od onog što drži vodu, udica što je zadržala soma više od one sa koje se mamac otkinuo. U Americi je štos bio u tome da su ljudi stvari. Bolje je smanjiti gubitke na starcu

koji neće preživeti plovidbu preko okeana. Na mladog pastu-va od jakog plemenskog soja mušterije bi zapenile. Robinja što samo izbacuje mladunčad bila je kao kovnica, novac što rađa novac. Ako si stvar – kola, konj ili rob – cena ti određuje mogućnosti. Znala je svoje mesto.

I na kraju Džordžija. Predstavnik Rendalove plantaže kupio ju je za dvesta devedeset dva dolara iako joj je pogled poprimio neku prazninu, pa je izgledala maloumno. Do kraja života nije više kročila s Rendalove zemlje. Bila je kod kuće, na tom ostrvu sa kog se nije pružao nikakav vidik.

Korina baba je tri puta uzimala muža. Imala je sklonost ka širokim plećima i krupnim šakama baš kao i stari Rendal, premda su gazda i njegova robinja imali na umu različitu vrstu posla. Dve su plantaže bile dobro opskrbljene, devedeset crnačkih grla na severnoj polovini i osamdeset pet grla na južnoj. Adžari je obično dobijala koga je htela. Kad nije, strpljivo bi čekala.

Njen prvi muž se odao kukuruznom viskiju, pa je od svojih krupnih šaka počeo da pravi krupne pesnice. Adžari nije bilo žao dok ga je gledala kako se gubi niz put kad su ga prodali na plantažu šećerne trske na Floridi. Potom se spetljala s jednim slatkim momkom sa južne polovine. Pre nego što je umro od kolere, voleo je da joj priča biblijske priče pošto mu je prethodni gazda bio prilično liberalan u vezi sa robovima i religijom. Uživala je u tim pričama i parabolama i pretpostavila da belci imaju pravo: priče o spasenju mogle bi dati Afrikancima svakojake ideje. Siroti sinovi Hamovi. Njenom poslednjem mužu šilom su probili uši što je ukrao med. Rane su mu se uporno gnojile, pa je na kraju izdahnuo.

Adžari je s tim muškarcima dobila petoro dece, a svako je rodila na istom mestu na patosu u kolibi, koje bi im pokazivala kad bi nešto zgrešili. Tu sam te rodila i tu ću te i vratiti

ako me ne slušaš. Ako ih nauči da slušaju, možda će se pokoravati i budućim gazdama, pa će preživeti. Dvoje je bedno skončalo od groznice. Jedan dečak je posekao nogu dok se igrao na zarđalom plugu, pa mu se krv zatrovala. Njeno najmlađe nije više dolazilo sebi kad ga je gonič udario u glavu drvenom kockom. Jedno za drugim. Bar nisu prodati, rekla joj je jedna starija žena. A to je bila istina – Rendal je u to doba retko kad prodavao male. Znao si gde ćeš i kako umreti, i ti i tvoja deca. Jedino dete koje je uspelo da pregura desetu godinu bila je Korina majka Mejbel.

Adžari je umrla u pamuku, čaure su poskakivale oko nje kao uspenušani talasi na uzburkanom okeanu. Poslednja iz svog sela, srušila se u polju od ugruška u mozgu, krv joj je udarila na nos, bela pena joj je izbila na usta. Kao da je to moglo negde drugo da se desi. Sloboda je bila rezervisana za druge ljude, za stanovnike grada Pensilvanije hiljadu i po kilometara na severu. Od noći kad je oteta neprestano su je ocenjivali i procenjivali, svakog dana se budila na tasu nove vage. Znaj svoju vrednost i znaj gde ti je mesto u poretku. Pobeći sa plantaže bilo je isto što i pobeći od osnovnih principa svog postojanja: nemoguće.

One nedelje po podne, kad je Cezar pomenuo Kori podzemnu železnicu, njena je baba iz nje progovorila.

Tri nedelje kasnije, Kora je pristala.

Tad je iz nje progovorila majka.

Džordžija

TRIDESET DOLARA NAGRADE

Pobegla od dolepotpisanog, iz Solsberija, petog ovog meseca, crnkinja po imenu LIZI. Pretpostavlja se da je dotična u blizini plantaže gospođe Stil. Dajem navedenu nagradu onom ko mi dovede devojkicu ili da informaciju da je zatvorena u nekom od zatvora u ovoj državi. Upozoravaju se svi da ne štite rečenu devojkicu pod pretnjom kazne propisane zakonom.

V. M. DIKSON
18. jul 1820.

DŽOKEJU JE ROĐENDAN bio samo jednom il' dvaput godišnje. Trudili su se da mu prirede pristojnu proslavu. To je uvek bilo nedeljom, kad su imali pola slobodnog dana. U tri sata goniči su označili prestanak rada, pa je severna plantaža pohitala da sve spremi i brzo obavi sve poslove. Da popravi, sakupi mahovinu, zakrpi krov što prokišnjava. Gozba je uvek imala prvenstvo sem ako nisi dobio dozvolu da odeš u grad i prodaješ rukotvorine ili se dao u nadnicu. Sve i ako si bio voljan da se odrekneš dodatne zarade – a niko to nije bio – nije bilo moguće da se jedan rob toliko drzne i kaže belcu da ne može da radi jer je drugom robu rođendan. Svi su znali da crnčuge nemaju rođendan.

Kora je sedela ukraj svoje baštice, na svom javorovom trupcu, i čistila zemlju pod noktima. Kad god bi mogla, Kora bi priložila repu ili zeleniš za rođendanske gozbe, no danas ničeg nije bilo. Neko se razvikao na putu, verovatno jedan od novih momaka koje Koneli nije još sasvim ukrotio, a povići su lagano prešli u raspravu. Glasovi su pre bili zlovoljni nego srditi, no ipak glasni. Biće ovo rođendan za pamćenje ako su ljudi već ovoliko razdraženi.

– Da možeš da biraš rođendan, kad bi to bilo? – pitala ju je Mila.

Kora nije videla Milino lice jer joj je sunce tuklo s leđa, ali je znala kakav je izraz njene prijateljice. Mila nije bila

komplikovana, a uveče će biti proslava. Silno je uživala u tim retkim trenucima predaha, bio to Džokejev rođendan, Božić ili jedna od onih noći berbe kad su svi sa dve ruke ostajali budni da beru pamuk, a Rendalovi nalagali goničima da dele kukuruzni viski da svi budu zadovoljni. Bio je to rad, ali zbog meseca je bio podnošljiv. Mila bi prva rekla sviraču da zagudi i prva bi zaigrala. Pokušavala bi da povuče Koru, koja je stajala po strani, ne obazirući se na njeno negodovanje. Kao da je htela da se vrti s njom ukrug, ruku podruku, pa da pri svakom obrtu uhvati pogled nekog momčića, i Kora isto tako. Ali Kora joj se nikad nije pridružila, uvek bi otrgla ruku. Posmatrala je.

– Rekla sam ti kad sam rođena – kaza Kora. Rodila se u zimu. Njena se majka Mejbel često žalila kako je imala težak porođaj, kako je tog jutra stegao redak mraz, a vetar hućao između dasaka kolibe. Kako je danima krvarila, a Koneliju nije padalo na pamet da pozove lekara dok se nije pretvorila u utvaru. Povremeno bi se um poigrao s Korom, pa bi tu priču pretvorio u njenu uspomenu i u nju ubacio lica duhova, svih mrtvih robova, koji bi odozgo s ljubavlju i blagošću gledali na nju. Čak i oni ljudi koje je mrzela, koji su je šutirali i otimali joj hranu kad joj je majka otišla.

– Da možeš da odabereš – reče Mila.

– Ne možeš da biraš – kaza Kora. – To ti je dato.

– Bolje se razvedri – reče Mila i odjuri.

Kora je gnječila listove, zahvalna što može da sedne i odmori noge. Bila gozba ili ne, tu bi se Kora našla svake nedelje kad bi završili s radom: sela bi na svoje mesto i gledala šta ima da sredi. Bila je svoja nekoliko sati nedeljno, tako je ona na to gledala, da oplevi korov, ukloni gusenice, proredi zelje i strelja pogledom svakoga ko bi pomislio da joj upadne u teritoriju. Staranje o leji bilo je neophodno, ali

je to bila i poruka da joj od onog dana sa sekirom odlučnost nimalo nije popustila.

Zemlja pod njenim nogama imala je priču, najstariju priču koju je Kora znala. Kad se Adžari smestila tu ubrzo posle dugog marša do plantaže, to parče zemlje iza njene kolibe, poslednje u nizu robovskih nastambi, bilo je zarslo u šipražje. Iza su se pružala polja, a još dalje močvara. Onda je Rendal jedne noći usnio belo more što se prostire dokle ti pogled seže, pa se sa pouzdanog indiga prebacio na ostrvski pamuk. Uspostavio je nove kontakte u Nju Orleansu, dogovorio se sa špekulantima koje je podržavala Engleska banka. Novac je pritecao kao nikad pre. Evropa je bila gladna pamuka i morala je da se nahrani balu po balu. Jednog dana mužjaci su krčili šumu i uveče, kad su se vratili iz polja, doneli su drva za još jedan niz koliba.

Dok je sad posmatrala svet kako hita tamo-amo dok se priprema, Kori je bilo teško da zamisli vreme kad tih četrnaest koliba nije bilo tu. Uprkos oronulosti i tuljenju iz dubine drveta pri svakom koraku, te su kolibe imale onu trajnost brda sa zapada, potoka što je presecao imanje. Zračile su neprolaznošću i u onima koji su u njima živeli i umirali budile večna osećanja: zavist i inat. Da je između starih i novih koliba ostavljeno malo više mesta, mnogo bi manje jada tokom godina bilo.

Belci su se pred sudijama peganjali oko prava na ovaj ili onaj pojas zemlje, udaljen stotinama kilometara, ucrtan u mapu. Robovi su se sa istim žarom borili za parčence zemlje pred svojim nogama. Na tom prostoru između koliba mogao si vezati kozu, podići kokošarnik ili uzgajati hranu da napuniš stomak još nečim sem kašom koju je kuhinja ujutru delila. Ako stigneš prvi. Kad bi Rendal, a posle njegovi sinovi, namerio da te proda, mastilo na ugovoru ne bi se još

ni osušilo, a neko bi ti već oteo parcelu. Da te vidi kako u mirno predvečerje sediš tu i smešiš se i pevušiš, tvom bi komšiji moglo pasti na pamet da te otera s tvoje parcele služeći se zastrašivanjem i raznim provokacijama. A ko bi saslušao tvoju žalbu? Sudija ovde nije bilo.

– Ali moja majka nije im dala da pipnu njeno polje – pričala je Mejbel ćerki. Polje u šali, pošto Adžarina parcela nije imala ni tri kvadrata. – Rekla im je da će dobiti malj u glavu pogledaju li ga samo.

Slika njene babe kako napada drugog roba odudarala je od one koju je Kora zadržala u sećanju, no kad je sama počela da se brine o leji, uvidela je istinitost tog portreta. Adžari je sačuvala svoju bašticu i kako je plantaža napredovala i menjala se. Rendalovi su otkupili imanje od Spenserovih na severu, kad je porodica rešila da okuša sreću na zapadu. Potom su kupili i susednu plantažu na jugu i prebacili se s pirinča na pamuk, te dodali po dve kolibe u oba reda, ali Adžarina parcela ostala je usred svega toga, nepomična kao panj koji je preduboko pustio koren. Posle Adžarine smrti Mejbel je nastavila da gaji jam i bamiju, šta god bi joj se prohtelo. Muke su počele kad je Kora preuzela parcelu.

Kad je Mejbel nestala, Kora je postala siročić. Sa jedanaest godina ili deset, toliko otprilike – nikog više nije bilo ko bi to tačno znao. Kori se od šoka ceo svet isprao do sive boje. Prva boja koja se vratila bila je smeđecrvena boja zemlje na njenoj parceli. Ona ju je oživela, probudila za ljude i stvari, pa je Kora rešila da sačuva svoju parcelu iako je bila mlada i sitna i nije više imala nikoga ko se o njoj starao. Mejbel je bila previše mirna i tvrdoglava da bi bila omiljena, no svet je poštovao Adžari. Njena ju je senka štitila. Većina prvobitnih

Rendalovih robova sad je bila pod zemljom ili prodana, otišla na ovaj ili onaj način. Je li ostao iko odan njenoj babi? Kora je dobro osmotrila selo: ni jedna jedina duša. Svi su pomrli.

Borila se za svoju zemlju. Bilo je tu sitnih štetočina, premladih da se njima stvarno pozabavi. Razgonila je decu što su joj gazila mladice i vikala na njih što joj vade strukove jama, i to istim tonom kojim ih je na Džokejovim proslavama terala da se trkaju ili igraju drugih igara. Dobročudno se prema njima odnosila.

No iz mraka su izronili i pretendenti. Ava. Korina majka i Ava odrastale su na plantaži u isto vreme. Obe su bile izložene istom rendalovski srdačnom tretmanu, travestijama toliko rutinskim i poznatim da su postale kao vreme, kao i onima toliko maštovitim u svojoj čudovišnosti da je um odbijao da ih pojmi. Ponekad su takva iskustva umela da zbliže ljude, no još je češće stid zbog nemoći pretvarao sve svedoke u neprijatelje. Ava i Mejbel nisu su se slagale.

Ava je bila žilava i jaka, i imala je ruke brze kao zmija. Ta joj je brzina dobro dolazila da bere pamuk i zvizne deci šamar zbog lenčarenja ili nekog drugog ogrešenja. Svoje je kokoške volela više od te dece i žudela je za Korinom parcelom da proširi kokošarnik. – Žali bože – govorila je Ava cokćući. – Onoliko zemlje samo za nju. – Ava i Kora spavale su svake noći jedna do druge na tavanu i premda su se tamo gurale sa još osmoro ljudi, Kora je razaznavala svaku Avinu frustraciju kako se kretala kroz drvo. Dah te žene bio je vlažan od besa, kiseo. Namerno bi munula Koru kad god bi ustala da pusti vodu.

– Sad si u Hobu – kazao je Mojsije Kori jednog popodneva pošto se vratila iz polja, gde je uvezivala bale. Mojsije se pogodio s Avom koristeći se nekakvom valutom. Otkako ga je Koneli iz radnika u polju unapredio u goniča, u

nadzornikovog pomagača, Mojsije se nametnuo kao posrednik u spletkama i razmiricama među robovima. Red se u kolibama, kakav-takav, morao očuvati, a bilo je stvari koje belci nisu mogli da urade. Mojsije se sa žarom prihvatio te uloge. Za Koru je njegovo lice bilo zlo, glava mu je bila kao kvrga iznikla na zdepastom znojavom trupu. Nije se iznenadila kad je pokazao svoju pravu ćud – ako sačekaš dovoljno dugo, to se uvek desi. Kao zora. Kora se odvukla u Hob, gde su proterivali nesrećnike. Nije imala kome da se obrati, nije bilo zakona do onih koji su se svakog dana nanovo ispisivali. Neko je već preselio njene stvari.

Niko se nije sećao nesrećnika po kome je koliba došla ime. Poživeo je toliko da oliči ono što mu je naposljetku došlo glave. U Hob sa onima koje su nadzornici kaznama obogaljili, u Hob sa onima koje je rad slomio i na vidljive i na nevidljive načine, u Hob sa onima koji su skrenuli pameću. U Hob sa siročadi.

U Hobu su najpre živeli oštećeni muškarci, poluljudi. Potom su se tamo uselile žene. Beli i smeđi ljudi nasilno su koristili ženska tela, bebe su im se rađale zakržljale i žgoljave, batine su im isterale pamet iz glave, pa su u tmimi neprestano zazivale svoju mrtvu decu: Iv, Elizabet, Natanijel, Tom. Kora se sklupčala na podu u glavnoj sobi, plašila se da spava na tavanu sa tim bednim stvorovima. Proklinjala je sebe što je tako uskogruđa iako je bila nemoćna da se tome odupre. Zurila je u tamne oblike. Ognjište, tavanske grede, alat što je visio na zidu okačen o klinove. Prvi put je spavala na nekom drugom mestu, a ne u kolibi u kojoj se rodila. Stotinu koraka daleko i isto toliko kilometara.

Bilo je samo pitanje vremena kad će Ava preduzeti sledeći korak svog plana. A bio je tu i stari Abraham, s kojim je morala da se nosi. Stari Abraham, koji uopšte nije bio star,

ali se vladao kao matori baksuz još otkako je naučio da se pridigne iz kolevke. Sam nije imao nikakvih namera, već je iz principa hteo da se Kori oduzme zemlja. Zašto bi on i svi ostali poštovali devojčicino pravo na tu parcelu samo zato što je njena baba nekad tu okopavala? Stari Abraham nije bio od onih što cene tradiciju. Previše je puta bio prodavan da bi mu takva postavka imala nekakvu težinu. Kora ga je, prolazeći pored njega po kakvom poslu, u više navrata čula kako zagovara preraspodelu njene parcele. – Onolika zemlja samo za nju. – Cela tri kvadrata.

A onda je došao Blejk. Tog je leta mladi Terens Rendal preuzeo na sebe zadatak da se on i njegova braća pripreme za dan kad će preuzeti upravljanje plantažom. Kupio je grupu crnja iz Karolina. Šestorica među njima, iz plemena Fanti i Mandingo ako je verovati posredniku, bila su i po telu i po temperamentu prirodno skovana za rad. Blejk, Pot, Edvard i ostali stvorili su svoje pleme na Rendalovoj zemlji i nisu se ustezali da uzmu i ono što nije njihovo. Terens Rendal je obznanio da su mu to novi miljenici, a Koneli se postarao da svi to upamte. Naučio si da ih se kloniš kad su bili zle volje, kao i subotom uveče, kad bi popili svu jabukovaču.

Blejk je bio gorostas, jeo je za dvojicu, i brzo je potvrdio mudrost ulaganja Terensa Rendala. Samo cena koja će se dobiti za potomstvo takvog pastuva. Blejk se često rvao sa svojim drugarima i sa svim izazivačima, dizao prašinu, neminovno izlazio kao pobednik. Glas mu se orio između koliba dok je radio i čak i oni koji su ga prezirali nisu mogli da odole i ne zapevaju s njim. Čovek je imao bedan karakter, ali je uz zvuke što su dopirali iz njegovog grla rad prosto proletao.